

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สิทธิในการชุมนุม¹ เป็นสิทธิที่สำคัญประการหนึ่งในการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มบุคคล ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยโดยแท้จริงได้เข้ามามีบทบาทโดยตรงในการแสดงพลังทางความคิด ประกาศเรื่องราวร้องทุกข์ หรือกันในการกิจการสาธารณะ รวมไปถึงการชุมนุมเพื่อวัตถุประสงค์ทางการเมือง และวัตถุประสงค์ทางสังคมอื่น ๆ ด้วย

สิทธิในการชุมนุมนั้นมีบัญญัติรับรองไว้ในสัญญาระหว่างประเทศหลายฉบับทั้งในระดับภูมิภาค และระดับสากล รวมทั้งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือในทางระหว่างประเทศภายใต้องค์การสหประชาชาติที่มุ่งเน้นในการรับรองสิทธิและเสรีภาพต่าง ๆ ซึ่งกล่าวไว้ในข้อ 21 ให้รัฐภาคีต้องรับรองสิทธิในการชุมนุมและจะห้ามมิให้ประชาชนชุมนุมกันไม่ได้ แต่สามารถจำกัดการใช้สิทธินี้ได้ด้วยเหตุบางประการภายใต้เงื่อนไขตามที่กติกาได้วางหลักไว้ ประกอบกับมาตรา 82 แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้วางหลักแนวนโยบายว่ารัฐจะต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนที่ได้เข้าเป็นภาคี รวมทั้งตามพันธกรณีที่ได้ทำไว้กับนานาประเทศและองค์การระหว่างประเทศ สำหรับประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนฉบับนี้โดยการภาคยานุวัติเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2539 มีผลใช้บังคับกับประเทศไทยเมื่อวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2540 โดยในมาตรา 63 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ก็ได้มีการบัญญัติรับรองสิทธินี้ได้ด้วยเช่นกัน ผู้ที่พ้นรัฐในอันที่จะต้องรับรองและคุ้มครองสิทธินี้ จะเข้าไปก้าวกาล่งการมีสิทธินี้ไม่ได้ ไม่ว่าโดยการออกกฎหมาย การออกคำสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดให้เป็นอุปสรรคหรือแม้แต่การมีคำพิพากษาที่เป็นการกระทบต่อสิทธินี้ รัฐมีหน้าที่ที่จะต้องเคารพสิทธิและเสรีภาพ

¹ “สิทธิในการชุมนุม” เป็นถ้อยคำที่ปรากฏในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ข้อ 21 ซึ่งแตกต่างจากถ้อยคำที่ใช้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 63 ที่ใช้ถ้อยคำว่า “เสรีภาพในการชุมนุม” ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้เขียนจะใช้ถ้อยคำว่า “สิทธิในการชุมนุม” ตามอย่างกติกาที่ใช้ศึกษา

ของประชาชน จะใช้อำนาจปกครองให้ขัดต่อบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศมิได้ รวมทั้งไม่สามารถละเมิดกติกาที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีได้อีกด้วย

นอกจากข้อ 21 แห่งกติกา จะบัญญัติรับรองสิทธิในการชุมนุมไว้แล้ว ก็ยังมีบทบัญญัติเรื่องการจำกัดสิทธิในการชุมนุมไว้ในข้อเดียวกันด้วย ในการจำกัดสิทธิในการชุมนุมจะต้องมีกฎหมายภายในบัญญัติไว้ เพียงเท่าที่จำเป็นสำหรับสังคมประชาธิปไตย เพื่อประโยชน์แห่งความมั่นคงของชาติ หรือความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบเรียบร้อย การสาธารณสุข หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น และในข้อ 4 แห่งกติกาฉบับนี้ ยังได้กล่าวถึงการเลียงพันธกรณีของรัฐในกรณีรัฐในสถานการณ์ฉุกเฉิน กล่าวคือ เมื่อมีเหตุอันเป็นภัยต่อความอยู่รอดของรัฐ และได้มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินอย่างเป็นทางการแล้ว รัฐก็สามารถเลียงพันธกรณีได้เท่าที่จำเป็นเพื่อขจัดภัยคุกคามความอยู่รอดของรัฐนั้นโดยจะต้องไม่เลือกปฏิบัติเพียงเหตุแห่งเชื้อชาติ ศิพ พศ ภาษา ศาสนา หรือเผ่าพันธุ์ทางสังคม และเมื่อเหตุเช่นว่านั้นได้ผ่านพ้นไปแล้ว รัฐก็ต้องปฏิบัติตามพันธกรณีเช่นเดิม อย่างไรก็ตามแม้กติกาจะให้รัฐสามารถเลียงพันธกรณีโดยการลดทอนสิทธิและเสรีภาพได้ แต่มีสิทธิและเสรีภาพบางประการที่รัฐไม่อาจจะลดทอนได้เลย แม้จะอยู่ในระหว่างที่ยังมีภัยคุกคามเกิดขึ้นแก่รัฐ นั่นคือ สิทธิในชีวิต การที่จะไม่ถูกนำไปทรมานหรือทดลองทางวิทยาศาสตร์โดยปราศจากความยินยอม ห้ามการนำบุคคลลงเป็นทาสหรือถูกบังคับให้เป็นทาส การไม่ต้องถูกจำคุกเพราะเหตุที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามสัญญา การไม่ต้องรับโทษทางอาญาในกรณีที่ขณะกระทำไม่มีกฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิด การได้รับการยอมรับว่าเป็นบุคคลตามกฎหมาย และการมีสิทธิในเสรีภาพทางความคิด มโนธรรม และศาสนา ต้องได้รับการรับรองและคุ้มครองโดยเด็ดขาด ซึ่งนักสิทธิมนุษยชนได้เรียกสิทธิเหล่านี้ว่า “สิทธิอันมิอาจลดทอนได้” (non – derogable rights) และเมื่อพิจารณาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 63 วรรคสองนั้นก็เป็นการจำกัดสิทธิในการชุมนุมเช่นกัน แต่มีรายละเอียดปลีกย่อยต่างกันไป โดยในมาตรา 63 วรรคสอง ได้กล่าวถึงการจำกัดสิทธิในการชุมนุมโดยกฎหมายเฉพาะกรณีที่เป็นกรณีการชุมนุมสาธารณะ เพื่อคุ้มครองความสงบของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือประกาศใช้กฎอัยการศึก ทั้งนี้เป็นที่น่าสังเกตว่า ในเหตุการณ์การชุมนุมที่ผ่านมา ยังไม่มีผู้ใดกล่าวถึงการนำมาตรา 63 วรรคสองนี้ออกมาใช้เลย และหากประเทศไทยจะมีการจำกัดสิทธิในการชุมนุมนั้น จะกระทำได้น้อยเพียงใดหากพิจารณาเปรียบเทียบกับบทบัญญัติในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคี

สำหรับการชุมนุมในประเทศไทยนั้น มีปรากฏให้เห็นบ่อยครั้ง มีทั้งการชุมนุมเรียกร้องให้รัฐบาลเข้ามาช่วยเหลือในการประกันราคาผลผลิตทางการเกษตร การชุมนุมเรียกร้องความเป็นธรรมจากการจ้างงาน การชุมนุมของกลุ่มคนที่มีความคิดเห็นทางการเมืองต่าง ๆ กัน การชุมนุมเพื่อผลักดันและต่อต้านกฎหมาย การชุมนุมแสดงความไม่พอใจต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ การชุมนุมเพื่อเรียกร้องให้ปล่อยตัวผู้ถูกจับกุมคุมขัง การชุมนุมเรียกร้องออกความเห็นต่อต้านโครงการต่าง ๆ ของรัฐ แม้กระทั่งการชุมนุมเพื่อประกาศเรื่องราวร้องทุกข์ เช่น เรื่องการทำมาหากิน การได้รับความไม่สะดวกในทางสัญจร ปัญหาที่อยู่อาศัย ปัญหาสิ่งแวดล้อม และปัญหามลภาวะที่เกิดขึ้นในชุมชน เป็นต้น

จากการชุมนุมที่ผ่านมาซึ่งใช้ระยะเวลาแตกต่างกัน บ้างก็เป็นวัน เป็นสัปดาห์ หรือเป็นเดือน จะใช้ที่สาธารณะในการรวมกลุ่มชุมนุมกัน เช่น ใช้สวนสาธารณะ ถนน บ้างก็ใช้สถานที่ราชการ เช่น บริเวณทำเนียบรัฐบาล บริเวณศาลากลางจังหวัด นอกจากนี้ยังมีการใช้สถานที่อื่น ๆ อีก เช่น ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิในระหว่างวันที่ 25 พฤศจิกายน - 2 ธันวาคม พ.ศ. 2551 การเคลื่อนขบวนไปชุมนุมบริเวณหน้าบ้านพักส่วนตัวของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญ ความไม่สะดวกในการใช้ถนน ทางสาธารณะ และสถานที่ต่าง ๆ สร้างความหวาดกลัวในความมั่นคงปลอดภัยของชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน มีการละเมิดสิทธิและเสรีภาพอื่นของบุคคลทั่วไป เช่น สิทธิในความเป็นส่วนตัว อีกทั้งยังมีปัญหาในการคุ้มครองผู้ใช้สิทธิในการชุมนุมเองด้วย เช่น กรณีมีการยิงระเบิดใส่กลุ่มผู้ชุมนุม จึงก่อให้เกิดปัญหาว่า รัฐควรเข้ามาจัดการปัญหาในส่วนนี้อย่างไร และจะกระทำได้นาน้อยเพียงใด เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ที่ใช้สิทธิในการชุมนุม และผู้อื่นที่ไม่ได้เข้าร่วมในการชุมนุม

นอกจากนี้แล้ว ยังมีปัญหาเกี่ยวกับผู้ใช้สิทธิว่าการชุมนุมที่ได้รับการรับรองไว้นั้นมีขอบเขตการใช้อย่างไร กล่าวคือ การชุมนุมที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองจากกฎหมายนั้นต้องเป็นการชุมนุมโดยสงบ และปราศจากอาวุธ แต่หลายครั้งที่ผ่านมากการใช้สิทธินี้ปรากฏให้เห็นเด่นชัดว่า มีลักษณะของการก่อภัยคุกคามความสงบเรียบร้อย ก่อความวุ่นวาย และก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อื่นเกินควร โดยกลุ่มผู้ชุมนุมทำการปิดสะพานมัฆวานรังสรรค์ ยึดสถานีโทรทัศน์ ยึดทำเนียบรัฐบาล ยึดท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ บุกยึดสถานที่จัดการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน ณ โรงแรมรอยัลคลิฟ บีช รีสอร์ท พัทยา เมื่อวันที่ 11 เมษายน พ.ศ. 2552 มีการรุมทำร้ายบุคคลและ ทำลายทรัพย์สิน เช่น กรณีทุบรถยนต์ของนายกรัฐมนตรี และรถยนต์ของเลขาธิการนายกรัฐมนตรีพร้อมทั้งลากตัวออกมาจากรถด้วย การเผาธงประจำทางกลางถนนในกรุงเทพมหานคร การนำรถบรรทุกแก๊สมาจอดไว้ข้างอาคารที่อยู่อาศัยพร้อมทั้งเปิดวาล์วแก๊สไว้

การขว้างปาสิ่งปฏิกูลเข้าไปยังบ้านพักอาศัย การทะเลาะวิวาทที่ประตูทางเข้าทำเนียบรัฐบาล การบุกเข้าไปในโรงพยาบาล การปิดแยกผ่านฟ้าลีลาศ และปิดแยกราชประสงค์ทำให้ห้างสรรพสินค้าและสถานประกอบการหลายแห่งในบริเวณนั้นต้องปิดเป็นการชั่วคราวในการชุมนุมระหว่างเดือนมีนาคม – พฤษภาคม พ.ศ. 2553 มีการจัดเตรียมการป้องกันและต่อต้านอำนาจรัฐ เช่น การใช้ยางล้อนยนต์และลดหนามกั้นเป็นแนวยาวรอบพื้นที่ที่มีการชุมนุม การเผายางรถยนต์กลางถนนให้เกิดควันเพื่อบดบังทัศนวิสัยของเจ้าหน้าที่ การขว้างระเบิดที่กลุ่มผู้ชุมนุมได้จัดเตรียมไว้ การจัดเตรียมอาวุธและเตรียมการป้องกันการสลายการชุมนุมของเจ้าหน้าที่ การใช้ถ้อยคำรุนแรงก่อให้เกิดความเกลียดชังยุยงส่งเสริมให้ใช้ความรุนแรง ให้ข้อมูลอันเป็นเท็จแก่ผู้ร่วมชุมนุมด้วยกันเพื่อให้เชื่อว่าการกระทำของตนชอบด้วยกฎหมายและมีสิทธิที่จะกระทำเช่นนั้นได้ ซึ่งพฤติกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ก่อให้เกิดความหวาดหวั่นต่อการใช้ชีวิตประจำวันตามปกติธรรมดา การประกอบอาชีพ และก่อให้เกิดความเดือดร้อนในการใช้ถนน และที่สาธารณะของผู้คนที่มิได้เข้าร่วมในการชุมนุมเป็นอย่างมาก โดยผู้ชุมนุมต่างก็อ้างว่าตนมีสิทธิที่จะกระทำได้ตามที่ได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ จึงเป็นข้อกังขาของคนในสังคมว่าการใช้สิทธิในลักษณะเช่นนี้เป็นการชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ และหากไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือได้ใช้สิทธิเกินขอบเขตที่กฎหมายได้ให้การรับรองไว้ กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น มีผลต่อความปลอดภัยสาธารณะ และความมั่นคงของรัฐแล้ว รัฐจะมีบทบาทเข้ามาดูแลในเรื่องนี้อย่างไร กล่าวคือ จะมีการจัดระเบียบ และจำกัดสิทธินี้ได้มากน้อยเพียงใด เพื่อรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ศีลธรรมอันดีของประชาชน คุ่มครอง และความมั่นคงปลอดภัยของรัฐเองด้วยอันเป็นหน้าที่และภารกิจหลักของรัฐที่จะต้องบริหารจัดการดูแลอยู่แล้ว

อนึ่ง การสลายการชุมนุมของเจ้าหน้าที่ในหลายกรณีที่น่าทึ่งให้เห็น ด้วยอ้างว่าเป็นการชุมนุมที่ขัดต่อกฎหมาย ไม่ใช่การชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธตามที่กฎหมายรับรอง จึงได้เข้าสลายการชุมนุมโดยการยิงแก๊สน้ำตาเข้าใส่กลุ่มผู้ชุมนุม ทำให้ได้รับบาดเจ็บ ขาขาด บางรายถึงกับเสียชีวิต ในกรณีที่มีการควบคุมตัวผู้ชุมนุมมีการบังคับให้ผู้ถูกควบคุมตัวนอนคว่ำ ถูกมัดมือไขว้หลัง ส่วนล่างของร่างกายต้องแช่น้ำอยู่เป็นเวลานาน ถูกบังคับให้ถอดเสื้อ มีการขนย้ายผู้ถูกควบคุมตัวที่ไม่ได้คำนึงถึงชีวิต ร่างกาย และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เช่น ในกรณีการควบคุมตัวผู้ชุมนุมที่หน้าสถานีตำรวจภูธรอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม พ.ศ. 2547 มีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมากเนื่องจากขาดอากาศหายใจในระหว่างการควบคุมตัวผู้ชุมนุมบนรถบรรทุก โดยบังคับให้นอนคว่ำหน้าบนพื้นรถซ้อนทับกัน 4 – 5 ชั้น ขณะที่มือยังถูกมัดไขว้หลัง

โดยใช้เวลาเดินทางนานถึง 5 – 6 ชั่วโมง กรณีต่าง ๆ เหล่านี้เป็นปัญหาของประเทศไทยอย่างมากในการบริหารจัดการด้านการรักษาความสงบและการควบคุมฝูงชนที่ใช้สิทธิของตนตามที่ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ และไม่ใช่เป็นปัญหาในระดับประเทศเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงความล้มเหลว ขาดความเข้าใจ และการไม่ให้ความเคารพสิทธิมนุษยชน อันเป็นเรื่องสำคัญในระดับระหว่างประเทศอีกด้วย

สำหรับประเทศไทยที่ได้มีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญรับรองสิทธิในการชุมนุมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2489 ก็ยังไม่มีกฎหมายเฉพาะเรื่องการชุมนุมเลย แม้จะได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวน มาแล้วหลายครั้งนับตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2536 ก็ตามกฎหมายที่ใช้เกี่ยวกับการชุมนุมจึงมีหลายฉบับซึ่งล้าแล้วแต่เป็นกฎหมายที่มีได้มุ่งคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญโดยตรง แต่เป็นกฎหมายที่มีขึ้นเพื่อการจัดการการบริการสาธารณะและจัดระเบียบของสังคมจึงไม่อาจคุ้มครองสิทธิตามรัฐธรรมนูญได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจากจำนวนกฎหมายที่นำมาใช้แก้กรณีการชุมนุมหลายฉบับทำให้ผู้ใช้สิทธินี้ไม่อาจจะใช้สิทธิของตนตามที่ได้รับรองรับรองไว้อย่างสะดวก และยังมีความเสี่ยงต่อการกระทำผิดกฎหมายด้วย จนกระทั่งเมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2553 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ซึ่งจะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรต่อไป แม้กระนั้นก็ดี ก็ยังควรศึกษาหลักเกณฑ์และกฎหมายเรื่องการชุมนุมของต่างประเทศทั้งที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยและสังคมนิยมเพื่อเป็นตัวอย่างในการดูแลจัดการการชุมนุม และหลักการการจำกัดสิทธิในการชุมนุมนี้ตามหลักการของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ว่าเป็นอย่างไร เพื่อประเทศไทยเองจะปฏิบัติตามกติกาฉบับนี้ และเป็นการรับรองคุ้มครองการใช้สิทธินี้ เป็นหลักประกันที่ดีทั้งต่อผู้ใช้สิทธิ และบุคคลฝ่ายอื่น ๆ ด้วย

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาที่มาและความหมายของสิทธิและเสรีภาพ การจำแนกประเภทของสิทธิและเสรีภาพ ความหมายของการชุมนุม และเสรีภาพอื่น ๆ อันเกี่ยวข้องกับสิทธิในการชุมนุม
2. เพื่อศึกษาแนวคิดว่าด้วยการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ และการจำกัดสิทธิในการชุมนุมตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ในสถานการณ์ปกติ และสถานการณ์ฉุกเฉิน

3. เพื่อศึกษาการใช้สิทธิในการชุมนุมของต่างประเทศ อันได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมัน ประเทศฝรั่งเศส ประเทศแอฟริกาใต้ ประเทศเกาหลีใต้ ประเทศญี่ปุ่น และประเทศจีน

4. เพื่อศึกษาการใช้และการจำกัดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พร้อมทั้ง วิเคราะห์ปัญหาการใช้สิทธิในการชุมนุมทั้งในปัญหากฎหมายที่ใช้บังคับกับการชุมนุม ผู้ใช้สิทธิในการชุมนุม ผู้ใช้อำนาจปกครอง และปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมไปถึงการปฏิบัติตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ของประเทศไทย

ขอบเขตของการศึกษา

วิทยานิพนธ์เล่มนี้มุ่งศึกษาถึงแนวคิด ที่มา ความหมาย หลักการใช้และแนวคิดเรื่อง การจำกัดสิทธิและเสรีภาพ รวมไปถึงสิทธิในการชุมนุมด้วยซึ่งจะศึกษาจากกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ที่ได้มีการบัญญัติถึงการจำกัดสิทธิในการชุมนุมของรัฐในสถานการณ์ปกติตาม ข้อ 21 และกรณีรัฐในสถานการณ์ฉุกเฉิน ตามข้อ 4

นอกจากนี้ยังจะได้ศึกษากฎหมายการชุมนุมของต่างประเทศทั้งประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยและระบอบสังคมนิยมด้วย กล่าวคือ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมัน ประเทศฝรั่งเศส ประเทศแอฟริกาใต้ ประเทศเกาหลีใต้ ประเทศญี่ปุ่น และประเทศจีน ซึ่งล้วนแล้วแต่จะเป็นประโยชน์ในการศึกษาและแนวทางในการใช้สิทธิในการชุมนุมสำหรับประเทศไทยต่อไป

จากนั้น จึงจะได้พิจารณาศึกษาการใช้สิทธิในการชุมนุมของประเทศไทย โดยพิจารณาหลักกฎหมายที่ได้รับรองคุ้มครองสิทธินี้ในรัฐธรรมนูญ ศึกษาปัญหาการใช้สิทธิในการชุมนุมโดยแบ่งเป็น ปัญหาของกฎหมายที่ใช้บังคับกับสิทธิในการชุมนุม ปัญหาของผู้ใช้สิทธิ ปัญหาของผู้ใช้อำนาจปกครอง และปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน และท้ายที่สุดจะพิจารณาถึงการปฏิบัติตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีด้วย

สมมติฐานของการศึกษา

“สิทธิและเสรีภาพ” เกิดจากแนวคิดตามกฎหมายธรรมชาติ โดยชนชั้นกลางในยุโรป เป็นผู้เริ่มใช้หลักการนี้เรียกร่องสิทธิและเสรีภาพบางประการจากชนชั้นปกครอง และต่อมาก็ได้มีการพัฒนาแนวคิดไปอย่างมากจนเป็นที่ยอมรับจากนานารัฐถึงการมีอยู่ของสิทธิและเสรีภาพ ซึ่งรัฐจะต้องให้การรับรองและคุ้มครองประชาชน ดังจะเห็นได้จากอนุสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนต่าง ๆ ตลอดจนกฎหมายภายในของแทบทุกประเทศทั่วโลกที่ได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพต่าง ๆ ไว้

อย่างไรก็ดี การใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลหนึ่ง หรือหลายบุคคล อาจกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น จึงเป็นที่ยอมรับกันว่าสิทธิและเสรีภาพอาจถูกจำกัดได้ อนึ่ง รัฐในฐานะที่ได้รับมอบอำนาจจากประชาชนให้ปกครองดูแลจึงมีหน้าที่ต้องดูแลให้เกิดความสงบเรียบร้อย รักษาไว้ซึ่งสันติสุขมวลชน และดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของรัฐ จึงสามารถจำกัดการใช้สิทธิและเสรีภาพบางประการได้โดยคำนึงถึงหลักความได้สัดส่วน (Principle of Proportionality) คือต้องกระทำไปตามความจำเป็น ใช้วิธีการที่เหมาะสม และได้สัดส่วน กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพ หรือก่อให้เกิดความเสียหายน้อยที่สุด อย่างไรก็ดี ยังมีสิทธิและเสรีภาพบางประการที่ไม่อาจจะลิดรอนได้เลยไม่ว่าด้วยเหตุใดก็ตาม ซึ่งสิทธิและเสรีภาพนี้เป็นสิทธิและเสรีภาพที่มีความสำคัญในการมีชีวิตอยู่ของบุคคลคนหนึ่ง มิอาจจะพรากจากเขาไปได้ มิเช่นนั้นแล้วเขาก็จะไม่สามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ให้สมกับฐานะแห่งความเป็นมนุษย์คนหนึ่งได้เลย

สิทธิในการชุมนุม เป็นสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองประการหนึ่ง มิได้เป็นสิทธิเด็ดขาดที่ไม่อาจลิดรอนได้ตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ดังนั้นเมื่อมีเหตุให้ต้องจำกัดการใช้สิทธินี้ก็ย่อมทำได้ แต่ต้องเข้าเงื่อนไขของการจำกัดสิทธิและเสรีภาพตามที่กติกาได้วางหลักเกณฑ์ไว้

วิธีการศึกษา

ใช้วิธีศึกษาวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยค้นคว้าศึกษาจากเอกสาร กล่าวคือตำรา หนังสือ บทกฎหมาย บทความ ข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และจากการสอบถามสัมภาษณ์ผู้รู้ เพื่อทำการประมวล วิเคราะห์ แล้วจะได้สรุปและเสนอแนะต่อไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงที่มา ความหมายของสิทธิและเสรีภาพ สิทธิในการชุมนุม การจำแนกประเภทของสิทธิและเสรีภาพ และเสรีภาพอื่น ๆ อันเกี่ยวข้องกับสิทธิในการชุมนุม
2. ทราบถึงแนวคิดในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ และการจำกัดสิทธิในการชุมนุม ตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966
3. ทราบถึงการใช้สิทธิในการชุมนุมของต่างประเทศ
4. ทราบถึงหลักการใช้และการจำกัดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย รวมไปถึง ปัญหาการใช้สิทธิในการชุมนุม และการปฏิบัติตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ของประเทศไทยด้วย